

Коли втомлюся я життям щоденним

Леся Українка

Коли втомлюся я життям щоденним,
Щоденним лихом, що навколо бачу,
Тоді я думку шлю в світи далекі,
Блукає погляд мій в країні мрії.
Що бачу я в далекому просторі?
Прийдешність бачу я, віки потомні.
Мені ввижається, як в тихім, ріднім колі
Старий дідусь навча своїх онуків,
Про давнину справдешні байки править,
Про те, що діялось на нашім світі.
Родинне коло діда оточило,
Сини та дочки, молоді онуки;
Одні уважно, пильно вислухають,
У других тиха мрія в очах сяє.
Онук щонаймолодший сів близенько
Край діда і слідкує його рухи
Палким, уважним поглядом блискучим.
Дідусь мовляє тихо, урочисто:
"Щасливі, дітки, ви, що народились
В лагідний час, в безпечную годину!
Ви слухаєте, мов страшную казку,
Сю розповідь про давні дикі часи.
Так, дітки! світ наш красний, вільний
Темницею здавався давнім людям;
Та й справді, світ сей був тоді темниця:
В кормигу запрягав народ народа,
На вільне слово ковано кайдани.
Півроду людського не звано людьми,
Затято йшов війною брат на брата.
Ви знаєте, що звалося війною?
Тоді війною звали братовбійство
Во ім'я правди, волі, віри, честі,
А кроволиття звалося героїзмом;
Повинністю громадською – уклінність.
Патріотизмом – лютість до чужинців,
Набожністю – запеклість фанатичну.
Убожеством там звали смерть голодну,

Багатством – награвані маєтки,
Любов'ю до людей – забаву панську,
Простотою – темноту безпросвітну,
Ученістю – непевне блукання,
Бездушну помсту звано правосуддям,
А самоволю деспотичну – правом.
Всім гордим-пишним честь була і слава,
Зневаженим-ображеним погорда.
Загинув би напевно люд нещасний,
Якби погасла та маленька іскра
Любові братньої, що поміж людьми
У деяких серцях горіла тихо.
Та іскра тиха тліла, не вгасала,
І розгорілася багаттям ясным,
І освітила темную темноту, –
На нашім світі влада світла стала!..
Се розповідали мені старії люди,
Не за моєї пам'яті було те".
Так говорив дідусь. Онук найменший,
Підвівши чоло, ясно подивився,
Уста тремтіли усміхом утішним.
Палала в очах туга ідеалу,
І дід побачив і спитав у хлопця:
"Куди ти дивишся, моя дитино?
Що бачиш ти в далекому просторі?"
"Дідусю, ти страшні казав нам байки,
Я радий, що не бачив лихоліття!"

Але в просторі бачу я країну,
Осяйну, наче світло ідеалу.
Неначе світло правди... О, дідусю!
В нас на землі нема такого раю.
Питаєш ти, що бачу я в просторі?
Прийдешність бачу я, віки потомні!